

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»**

В І С Н И К

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ВІННИЦЬКОГО ГУМАНІТАРНО - ПЕДАГОГІЧНОГО
КОЛЕДЖУ**

ВИПУСК № 3 (50)

**СПЕЦІАЛЬНИЙ ВИПУСК
(ЗБІРНИК КОНФЕРЕНЦІЙ)**

Вінниця, 2025

ВІСНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу
РІШЕННЯ

Національної ради України
з питань телебачення та радіомовлення
щодо реєстрації суб'єкта друкованих медіа
№ 967 від 28 вересня 2023 року
Ідентифікатор медіа – R30-01367
Журнал

Журнал присвячений висвітленню широкого спектру теоретичних та прикладних проблем педагогіки, психології, окремих методик та філології, підтримує традиції інтеграції вишівської науки з практикою, сприяє поширенню досвіду наукової, науково-педагогічної та виробничої діяльності, становленню кадрів вищої кваліфікації; розрахований на спеціальну категорію читачів, зокрема педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів вищої, середньої та дошкільної освіти, здобувачів освіти та молодих науковців.

Вісник заснований у січні 2012 року, виходить 3 рази на рік

Мова видання: українська, англійська

Тематичні напрями Вісника:

- Інтеграція науки та практики як механізм ефективного розвитку
- Педагогічні та лінгвістичні аспекти викладання
- Германістика та славістика у сучасному науковому просторі
- Психолого-педагогічні умови формування та розвитку особистості вихованця
- Лабораторія педагогічної майстерності та професійного саморозвитку педагога
- Дисемінація передового педагогічного досвіду
- Challenges in Education
- Відомі імена року
- Проби пера
- Конкурси
- Рецензії

Номер затверджено на засіданні Вченої ради
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»
Протокол № 5 від 20 листопада 2025 року

Головний редактор: директор КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Войцехівський К.Ф.;
відповідальний редактор: методист коледжу, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, Руда Т.В., **медіа-редактор:** канд.пед.наук, доц. Марценюк О.Г.

Редакційна колегія: д-р.пед.наук, проф. Мисліцька Н.А., д-р.філол.наук Войцехівська Н.К., канд.філол.наук, доц. Січкарь С.А. (Уманський державний педагогічний університет ім. П. Тичини)

Відповідальність за зміст статей несуть автори
Матеріали видаються в авторській редакції

В 53 Вісник науково-методичних досліджень Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу : Випуск 3(50) /за заг. ред. К.Ф. Войцехівського. Вінниця : Твори, 2025. 266с.

© КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», 2025

ЗМІСТ

СЛОВО РЕДАКТОРА

РУДА ТЕТЯНА, АТЕСТАЦІЙНИЙ ПЕРІОД: МАРШРУТНИЙ ЛИСТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ ПЕДАГОГА.....	7
---	----------

ФІЛОЛОГІЧНІ ГОРИЗОНТИ: НАУКОВИЙ, ЛІНГВОДИДАКТИЧНИЙ, ФІЛОСОФСЬКИЙ, СОЦІАЛЬНИЙ, ІНКЛЮЗИВНИЙ, НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНИЙ ВЕКТОРИ

СКРИПНИК НАДІЯ, ЛЕБЕДЬ ЮЛІЯ, КОГУТЮК ОКСАНА, МЕДВЕДЄВА ЛІЛІЯ, ІННОВАЦІЙНІ ПРАКТИКИ ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ.....	11
ГРИМАШЕВИЧ ГАЛИНА, УТОЧНЮВАЛЬНІ ЧЛЕНИ РЕЧЕННЯ ЯК СКЛАДНИК СИНТАКСИЧНОГО ПРОСТОРУ ПРОЗОВИХ ТЕКСТІВ ЗБІРКИ СЕРГІЯ ЖАДАНА «АРАБЕСКИ»	17
КОСТЬ МАР'ЯНА, ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ФЕМІНІТИВІВ У МОВЛЕННІ УКРАЇНЦІВ.....	19
БЕРЕЗОВСЬКА ВІТАЛІНА, ГОНТАР НАТАЛІЯ, ХАРАКТЕРИСТИКА ОНЛАЙН-СЕРВІСУ КАНОТ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ДЛЯ АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ, ПОВТОРЕННЯ ТА ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ	26
ДІБРОВА ОЛЬГА, ПСИХОЛІНГВІСТИЧНІ МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	30
СТРЕМБІЦЬКА ЛАРИСА, КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПОЛЬСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ У НАВЧАННІ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНСТРУМЕНТУ МІЖКУЛЬТУРНОГО ДІАЛОГУ.....	33
ФЕДОРЦОВА ОЛЕНА, МЕТОД КРЕАТИВНОЇ СТРУКТУРОВАНОЇ ІМПРОВІЗАЦІЇ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ-ФІЛОЛОГІВ.....	36
ЦЕПКАЛО ТЕТЯНА, ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МОЛОДІЖНОГО СЛЕНГУ У ПІДЛІТКОВІЙ ПЕРІОДИЦІ	39
МАРЦЕНЮК ОЛЕНА, ВИШНЕВСЬКА ЮЛІАНА, ФУРМАНЮК НАТАЛІЯ, КРИВОШЕЄВА ЛІЛІЯ, НАЗАРОВА АНЖЕЛІКА, ТВОРЧИСТЬ ПЕРЕКЛАДАЧА ЯК СПІВТВОРЧИСТЬ: СОЦІОЛІНГВАЛЬНИЙ ТА ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ.....	46
ЛУЦИНКЕВИЧ ЛЮДМИЛА, РЕФЛЕКСИВНА СКЛАДОВА У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ДО ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ	54
БАРЩЕВСЬКА ІННА, РОЛЬ КАЗКОТЕРАПІЇ В ОСМИСЛЕННІ ВАЖЛИВИХ ЖИТТЄВИХ ЯВИЩ, ЗАСВОЄННІ ЦІННОСТЕЙ І МОРАЛЬНИХ НОРМ	59
БЕВЗА ДІАНА, РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ЖІНОЧОГО ГОЛОСУ У ДИСКУРСІ СУЧАСНОЇ ПРОЗИ.....	61
ВІННИЦЬКА АННА, ЕТИМОЛОГІЯ АНГЛОМОВНОЇ СУЧАСНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ТА ЇЇ ПЕРЕКЛАД НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ	65
ГАЛЬЯНОВА ОЛЕНА, ГОТОВНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ ДО ПОДОЛАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ВТРАТ У СУЧАСНІЙ ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	69
ІЩУК ВІКТОРІЯ, ШЕВЧУК АННА, ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ДОШКІЛЬНИКІВ.....	74
КІСЕЛЬОВ ДМИТРО, МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ ТВОРЧОСТІ Е.М. ХЕМІНГУЕЯ: РАННІЙ ЕТАП.....	79

ПЛАХОТНЮК ВІКТОРІЯ, ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ У ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ.....	85
ПОГОРЄЛОВА АЛІНА, ЕТИМОЛОГІЯ АНГЛІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ТА ЇХНІ УКРАЇНСЬКІ ЕКВІВАЛЕНТИ.....	90
РОМАНУХА ЮЛІЯ, СКРИПНИК НАДІЯ, КЛОЧКО ТЕТЯНА, РОСЛА ІРИНА, ІНКЛЮЗИВНИЙ ПРОСТІР ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ: СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД.....	94
КУШКО ІГОР, ЛИСАК ІГОР, ПІДГОТОВКА ДО НМТ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: АНАЛІЗ ВИКЛИКІВ ТА СТРАТЕГІЧНІ РІШЕННЯ.....	98
ЗРАЛКО АННА, СУЧАСНІ МОВНІ ТРЕНДИ В РЕКЛАМІ ТА МАРКЕТИНГУ.....	101

РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ ОСВІТИ У ЗБЕРЕЖЕННІ І РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

ШАПОВАЛОВ ВОЛОДИМИР, РОЛЬ ЗНАННЯ ІСТОРІЇ В СТАНОВЛЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ.....	106
КОЗІГОРА МАРІЯ, ОСВІТА ЯК ЧИННИК СТАНОВЛЕННЯ МОРАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ.....	110
МАРЧУК СЕРГІЙ, ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА ЗА КНЯЗЮВАННЯ ЯРОСЛАВА МУДРОГО.....	113
ДЖУРАК СЕРГІЙ, ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА ОСВІТА У ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ В. СУХОМЛИНСЬКОГО.....	116
МАКУШЕНКО СВІТЛАНА, КЛЮЧ ДО УСПІХУ: ЧОМУ ОСВІТА ЗАЛИШАЄТЬСЯ НАЙВИЩОЮ ЦІННІСТЮ.....	120
СМУШКО ВЛАДИСЛАВ, ТРАДИЦІЇ КОЗАЦЬКОЇ ВІЙСЬКОВО-ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	123
МАРТИНЮК ЛЕСЯ, МАРТИНЮК ВАДИМ, ОСВІТА ЯК КАТАЛІЗАТОР САМОІДЕНТИЧНОСТІ.....	129
СМАКОТА ЛАРИСА, ПАНАСЕНКО ТЕТЯНА, СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ.....	129
ТОКАР ЛЮБОВ, РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У ПРОЦЕСІ МЕДІАОСВІТИ.....	135
КРЕВСЬКА ХРИСТИНА, ІНКЛЮЗИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ПРЕДМЕТУ “Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ” У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	140
ВОЙТЕНКО ГАЛИНА, ФЕЩЕНКО ЮЛІЯ, ПУБЛІЧНІ ПОДІЇ ЯК ОСВІТНІЙ РИТУАЛ: ФОРМУВАННЯ КОЛЕКТИВНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ЧЕРЕЗ СВЯТКУВАННЯ.....	142
КУРИЖКА ВІКТОРІЯ, ТАРАСЮК ОЛЬГА, РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.....	144
СИНЄГУБ ЯРОСЛАВА, ДЖУГОСТРАНСЬКА ІРИНА, ОСВІТА І НАЦІОНАЛЬНА СВІДОМІСТЬ: МІСІЯ В УТВЕРДЖЕННІ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ.....	147
ЧЕМЕРИС ІРИНА, КОВАЛЬЧУК ІРИНА, ОСВІТА ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ В УМОВАХ СУСПІЛЬНИХ ВИКЛИКІВ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ.....	149
ЗАГОРУЙКО НАТАЛІЯ, ЛЕБЕДИНЦЕВА ОЛЕКСАНДРА, ФОРМУВАННЯ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ.....	153

ЗАЙЧЕНКО ІВАН, ПОГЛЯДИ ГРИГОРІЯ ВАЩЕНКА НА РОЗВИТОК СИСТЕМИ ОСВІТИ В САМОСТІЙНІЙ УКРАЇНІ	157
ЯРОВА АНАСТАСІЯ, ВПЛИВ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ ПОЛІПШЕННЯ МОТИВАЦІЙНОГО КОМПОНЕНТУ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.....	161
КАЗАК ОЛЕКСАНДР, ОСВІТА ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ.....	164
КОБУК ОКСАНА, СМОКОВИЧ ТЕТЯНА, ПЕДАГОГІЧНІ СТРАТЕГІЇ РОБОТИ З МУЗИЧНО ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ	166
КУЗЬМИНСЬКА ДІНА, ТВОРЧИЙ ВИМІР ОСВІТИ ЯК ФУНДАМЕНТАЛЬНА УМОВА РОЗВИТКУ ТА ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ: КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ОГЛЯД ІДЕЙ КЕНА РОБІНСОНА.....	168
ОЖГО ДАРИНА, БУГАЙЧУК АНАСТАСІЯ, ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ УРОКІВ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	171
ПЕТРУК АННА, ІНТЕРАКТИВНІ ФОРМИ РОБОТИ НА УРОКАХ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	174
СУПРУН ЯНА, НАУМИЧ ВАЛЕРІЯ, МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	176
САВЧУК ОКСАНА, ОСТАПУК ВІКТОРІЯ, ФОРМУВАННЯ ДЕМОКРАТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЧЕРЕЗ ГРУПОВІ ФОРМИ РОБОТИ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ	178
СТАНКЕВИЧ ІННА, НАВЧАННЯ ЯК ДІАЛОГ: РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ТА ПРИЙНЯТТЯ ЧУЖОЇ ДУМКИ	180
ЛЯШУК ДАРИНА, СУПРУНОВА АННА, ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ	184
КНЯЖУК ГАЛИНА, СВІТ ГРИ – СВІТ ЕМОЦІЙ: РОЛЬ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ФОРМУВАННІ ПОЗИТИВНОГО НАСТРОЮ ДИТИНИ.....	186
ЛЮБОВ КИРЧ, ОРГАНІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНО-ПОБУТОВОЇ ТА КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ	191
ШЕВЧУК ОЛЕКСАНДРА, ГЕДЗ ДАР'Я, ВСЕБІЧНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ У СУЧАСНІЙ РОДИНІ	195
ОСИП ЮРІЙ, ОСИП МАРІЯ, ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ МАЙБУТНІХ СТОМАТОЛОГІВ ЗАСОБАМИ НАВЧАННЯ БІОХІМІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ....	199
ГОЛЯ ГАЛИНА, ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ.....	204
СВЯТЕНКО БОГДАНА, РІЗНІ ПОГЛЯДИ НА КОНЦЕПЦІЮ СЛОВА “WAR”	207
ПРИСЯЖНЮК ОЛЬГА, МОВНЕ ЗАКОНОДАВСТВО ТА МОВНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ.....	211
ЛИСИЙ АНАТОЛІЙ, ПОЧАТКОВА ОСВІТА ПІД РУМУНСЬКОЮ ОКУПАЦІЄЮ В ОДНОМУ ПОДІЛЬСЬКОМУ СЕЛІ (1941-1944).....	215
КУШКО ІГОР, ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: АНАЛІЗ НОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА	219
БУГА ОКСАНА, СУЧАСНИЙ СТАН ТА РИЗИКИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ	222

ОСАДЧУК АЛЛА, УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ШТРАФУ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ СТОРОНИ ПИТАННЯ.....	228
МАРІЯ – ВІКТОРІЯ ВІКТОРУК МАДЯРА, ДУХОВНО-МОРАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ НА ХРИСТІЯНСЬКИХ ЦІННОСТЯХ.....	230
ГАЛАЙДА СТАНІСЛАВ, ПСИХОЛОГІЧНИЙ КОМФОРТ У ЗАКЛАДІ ОСВІТИ ЯК УМОВА ГАРМОНІЙНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ	233

МЕТОДИЧНА СКАРБНИЧКА

ІВАНОВА НАДІЯ, «ДІТЛАХИ В САДОЧКУ ГРАЛИ – СВЯТО РАДО ЗУСТРІЧАЛИ»	236
НАГОРНЮК ВАЛЕНТИНА, МАЗУР АЛЬБІНА, РОЗВИТОК МУЗИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНОЇ ТА ІНСТРУМЕНТАЛЬНОЇ ІМПРОВІЗАЦІЇ.....	240
МАШТАЛЯР ЙОСИП, ФОРМУВАННЯ СЦЕНІЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ МИСТЕЦЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	244
МЕЛЬНИК ЄВГЕН, ФУТЗАЛ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ШКОЛЯРІВ	246
МЕЛЬНИК СВІТЛАНА, РОЛЬ ВИКЛАДАЧА З ДОДАТКОВОГО МУЗІНСТРУМЕНТУ У ФОРМУВАННІ ТВОРЧОЇ ІНІЦІАТИВИ ТА ІНТЕРЕСУ ДО МУЗИКИ.....	250
СЛОБОДЯНЮК ОЛЕНА, КОМПЛЕКС ІГРОВИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ РОЗВИТКУ СЕНСОРНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ СФЕРИ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ В ПРОЦЕСІ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВОЇ РОБОТИ.....	255
ТЕРЕПА АЛЛА, МЕТОД ПРОЕКТІВ ЯК ОДНА З ПРОВІДНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ В ПЕДАГОГІЧНОМУ КОЛЕДЖІ	262

ВИМОГИ

до підготовки науково-методичних статей

педагогів. *Педагогічна Академія: наукові записки*, № 17, 2025. URL: <https://pedagogical-academy.com/index.php/journal/article/view/839>

4. Кремень, В. Г. Освіта і національна ідентичність в умовах глобалізації. *Вища школа*. 2021. №5. С. 3-12.

Стаття надійшла до редакції
10 листопада 2025 р

РІЗНІ ПОГЛЯДИ НА КОНЦЕПЦІЮ СЛОВА "WAR"

УДК 81'243'37

СВЯТЕНКО БОГДАНА,

здобувачка вищої освіти філологічного факультету

Науковий керівник: Марценюк Олена,

кандидат педагогічних наук, доцент

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Анотація. У статті здійснено огляд різноманітних підходів до розуміння концепту "war" у сучасному гуманітарному знанні. Особливу увагу зосереджено на лінгвокогнітивному, культурологічному, філософському та політичному трактуванні цього поняття. Проаналізовано способи, якими концепт війни відображається у мові, культурі та ідеології, з урахуванням трансформації його значення у новітній добі. Стаття містить спробу міждисциплінарного синтезу сучасних досліджень.

Ключові слова: концепт, війна, дискурс, культура, метафора, ідеологія, мова, лінгвокогнітивний підхід.

Концепт війни є одним із найдавніших і найпотужніших у колективній свідомості людства. Його значення не є сталим: воно змінюється залежно від історичного, соціального, політичного й культурного контексту. Слово "war" несе в собі значний емоційний та символічний потенціал, і його інтерпретація варіюється у філософських, політичних, лінгвістичних та культурологічних дискурсах. Сучасна реальність, що позначена збройними конфліктами, тероризмом, інформаційними війнами, актуалізує потребу в глибокому осмисленні цього концепту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Останніми роками у мовознавстві, когнітивістиці та культурології спостерігається посилена увага до концептуального аналізу. Зокрема, у працях Дж. Лакоффа досліджується метафоричне мислення й розглядається війна як метафора ("war is politics by other means", "war is a game") [5, с. 54]. Б. Андерсон у своїй

концепції уявлених спільнот підкреслює роль війни як чинника формування національної ідентичності [3, с. 41]. Українські дослідники, як-от М. Стельмах та О. Забужко, аналізують війну в контексті постколоніального дискурсу [6, с. 103].

Мета і завдання дослідження

Метою цієї статті є аналіз багатогранності концепту "war" та виявлення основних підходів до його розуміння в різних галузях гуманітарного знання. Основні завдання:

- дослідити семантику слова "war" у різних контекстах;
- проаналізувати його концептуалізацію в лінгвістичному, філософському та політичному дискурсі;
- виявити культурні та ідеологічні чинники, що впливають на формування уявлень про війну;
- окреслити трансформацію концепту в сучасному глобалізованому світі.

Лінгвістичний аспект: метафора війни

У когнітивній лінгвістиці концепт війни постає як джерело для численних метафор, що описують не лише воєнні, але й повсякденні, політичні, медичні чи економічні явища. Найвідомішим прикладом є аналіз Дж. Лакоффом метафори «argument is war», де елементи суперечки описуються у воєнних термінах: *"He attacked every weak point in my argument"*, *"His criticisms were right on target"*, *"I demolished his case"*. Такі мовні звороти демонструють, як концепт війни моделює мислення і комунікацію навіть у мирному контексті [6, с. 59].

У публіцистиці й політичному дискурсі особливо поширеними є вирази на кшталт *"war on drugs"*, *"war on poverty"*, *"cyber war"*. Наприклад, кампанія уряду США проти наркотиків у 1980–90-х роках позиціонувалась саме як війна — з ворогами, фронтом і жертвами, хоча не мала жодного збройного компонента. Це не просто фігура мови, а інструмент ідеологічного впливу: метафора війни мобілізує громадськість, легітимізує екстраординарні заходи, як-от цензуру, силові методи, обмеження прав.

У цифрову епоху, зокрема в часи пандемії COVID-19, також з'явився вислів *"war against the virus"*, де вірус осмислюється як ворог, а медики — як солдати на передовій. Така концептуалізація допомагає формувати суспільну підтримку медичної системи, але водночас може сприяти стигматизації хворих або опонентів політики уряду [5, с. 64].

Культурологічний аспект: війна як наратив

У культурологічному вимірі війна репрезентується як міф, ритуал і наратив. Її образи вкорінені у фольклорі, епічній поезії (наприклад, «Іліада» Гомера), релігійних текстах (війна між добром і злом), а також у кінематографі та літературі.

Наприклад, у фільмах Голлівуду війна часто постає як конфлікт, у якому герой рятує світ або бореться за вищі цінності (як у

фільмах *"Saving Private Ryan"* або *"1917"*). Така героїзація затьмарює трагедію війни, подаючи її як індивідуальну пригоду або акт мужності. У протизвагу, європейський кінематограф (зокрема фільм *"Come and See"* Елема Клімова) акцентує на абсурдності та жорстокості воєнних дій.

На пострадянському просторі війна постає як елемент формування національної ідентичності. Наприклад, Революція Гідності та подальше російське вторгнення в Україну стали основою для нового культурного наративу, в якому війна — це не лише страждання, а й форма національного самоствердження. Вірші, пісні, живопис (зокрема роботи Нікити Тітова) репрезентують війну як інструмент культурного опору.

Філософський вимір: війна і людська природа

Філософське осмислення війни має довгу традицію. Ще в античності Геракліт стверджував, що «війна — батько всіх речей», натякаючи на її фундаментальну роль у зміні світу. Гоббс у *"Левіафані"* описував природний стан людства як стан *"війни всіх проти всіх"* — *bellum omnium contra omnes* — з якого виходом є лише сильна держава [1, с. 26].

У XX столітті аналітична філософія і структуралізм дали нові інтерпретації війни. Фуко розглядав війну як постійну «приховану» складову соціального устрою. У його концепції влада і підпорядкування — це форми продовження війни іншими засобами. Він писав: *"Політика — це продовження війни іншими методами"* [2, с. 78].

Конструктивістські підходи (постмодернізм, гендерна філософія) підкреслюють, що війна — це не неминучий результат людської природи, а продукт соціальних інституцій і риторики. Наприклад, феміністичні дослідниці на кшталт Синтії Енлоу вказують, що війна

відтворює патріархальні структури, де жінки стають "поля бою" — через насильство, пропаганду та символічні ролі.

Політичний контекст: війна як інструмент влади

У класичному розумінні (Клаузевіц) війна — це продовження політики іншими засобами. Однак у XXI столітті ця формула розширюється. Гібридна війна, яку нині веде, зокрема, Росія проти України, поєднує військові, інформаційні, дипломатичні, економічні та кібертехнологічні компоненти. При цьому відсутність офіційного оголошення війни не заважає реальному впливу та знищенню державної цілісності.

Політична функція концепту війни полягає також у виправданні репресій та обмежень прав. Наприклад, у 2001 році США після атак 11 вересня запровадили "Patriot Act", що розширив можливості стеження за громадянами, обґрунтовуючи це "війною з тероризмом". У такому контексті концепт війни служить механізмом легітимації надзвичайного стану.

Сучасні трансформації: війна як симулякр

У цифровому суспільстві війна дедалі більше репрезентується як симулякр — видовище, яке існує у медіа-реальності. Ж. Бодріяр у праці "The Gulf War Did Not Take Place" стверджував, що війна в ЗМІ є лише відтворенням бажаної картини, яка не має нічого спільного з реальністю [4, с. 102]. Такий підхід актуальний у контексті війни в Україні: маніпуляції у TikTok, Telegram-каналах, deepfake-відео формують викривлене уявлення про перебіг бойових дій.

Водночас соціальні мережі відіграють важливу роль у мобілізації, волонтерстві, розповсюдженні правди. З'являється поняття "інфоворонка", коли війна ведеться в інформаційних полях, а не лише на фронті. Наприклад, хештеги #StandWithUkraine,

відео з фронту чи інтерв'ю з біженцями формують глобальний дискурс солідарності.

Концепт війни у мистецтві та емоційній пам'яті

Війна не лише відображається в культурі — вона активно формує нові художні практики та естетичні стратегії. Збройні конфлікти стають каталізатором трансформацій у мистецтві, сприяючи появі жанрів, орієнтованих на документування та емоційне переживання подій. Серед таких — документальна поезія, фронтова музика, перформанси, візуальні інсталяції, цифрові архіви, графічні романи, які не лише фіксують досвід війни, а й транслюють його через особисту призму автора, часто протиставляючи офіційним наративам.

Одним із важливих напрямів дослідження є вивчення впливу війни на **колективну емоційну пам'ять**. Мистецтво стає засобом збереження досвіду, який інакше був би витіснений або забутий. Такі носії, як фронтові щоденники, листи з передової, усні історії ветеранів, пісні, створені на війні, слугують джерелами «емоційної правди» — суб'єктивного переживання, що містить інтимні, афективні знання. На відміну від історичних хронік, вони виявляють те, що зазвичай залишається за межами офіційного дискурсу: страх, горе, провину, надію, злість, втому.

Візуальне мистецтво також відіграє значну роль у формуванні образу війни. Так, у XX–XXI століттях особливого розвитку набули **антивоєнні художні інсталяції** та фотопроєкти, які апелюють не стільки до раціонального осмислення, скільки до емпатії. Роботи, пов'язані з війнами у В'єтнамі, Іраку, Україні, зображують не битви, а наслідки: руїни, поранених, біженців, знищені будинки, тіла, погляди. Через такі образи актуалізується не стратегічна, а **людська правда** про війну.

В українському контексті, особливо після 2014 року, набула розмаху **військова**

література та поезія спротиву. У творах сучасних українських авторів війна осмислюється як інтимний досвід національної травми та духовного спротиву. Це література, що працює з болем, втратою, любов'ю, гнівом, і водночас творить нові символи національної єдності.

Таким чином, війна у мистецтві — це не лише зображення конфлікту, а й спосіб осмислення і переживання реальності, інструмент комунікації поколінь та формування колективної пам'яті. Саме через мистецькі форми відбувається закріплення певних цінностей, переосмислення історії та віднайдення гуманістичного сенсу в нелюдських умовах.

Висновки та перспективи подальших досліджень

Концепт "*war*" є складним багатогранним утворенням, що має різні значення залежно від історичного, соціального, культурного та ідеологічного контексту. Його інтерпретація варіюється у межах філософського, політичного, лінгвістичного, культурологічного та медійного дискурсів. У сучасному світі війна постає не лише як фізичний конфлікт, а й як форма гібридної, інформаційної, економічної та ментальної боротьби, в якій значну роль відіграють мова, символи, наративи й уявлення. Відповідно, концепт "*war*" дедалі більше інтегрується в комунікативні й когнітивні процеси, стаючи складовою культурної пам'яті, національної ідентичності та політичної мобілізації. Проведений аналіз

засвідчив доцільність міждисциплінарного підходу до вивчення цього феномену, що дозволяє поєднати лінгвокогнітивні, культурологічні, соціокомунікативні та етичні аспекти його репрезентації. Виявлено, що метафоризація війни у мові є одним із ключових механізмів її концептуалізації, а також засобом легітимації або критики насильства.

Перспективи подальших досліджень полягають у:

- порівняльному аналізі концепту війни у різних мовах, культурних традиціях і політичних дискурсах;
- дослідженні динаміки зміни цього концепту під впливом новітніх глобальних викликів, зокрема цифровізації, кліматичних змін, міграційних криз та штучного інтелекту;
- вивченні етичних та психологічних вимірів репрезентації війни у сучасному медійному просторі, художній літературі, кінематографі, публічній політиці;
- аналізі стратегій протидії мілітаризації свідомості та поширенню деструктивних наративів у постправдову епоху.

Таким чином, подальше осмислення концепту "*war*" потребує залучення широкого кола гуманітарних і соціальних наук, що дозволить краще зрозуміти його вплив на формування цінностей, ідентичностей та конфліктних сценаріїв у сучасному світі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Гоббс Т. *Левіафан*. Київ : [б. в.], 2000. 284 с.
2. Стельмах М. Війна як концепт постколоніального наративу. Київ : [б. в.], 2022. С. 101–107.
3. Anderson B. *Imagined Communities*. London : Verso, 2006. 240 p.
4. Baudrillard J. *The Gulf War Did Not Take Place*. Bloomington : Indiana University Press, 1995. 112 p.
5. Foucault M. *Society Must Be Defended*. New York : Picador, 2003. 307 p.
6. Lakoff G. *Metaphors We Live By*. Chicago : University of Chicago Press, 1980. 242 p.

7. Nye J. *Soft Power*. New York : PublicAffairs, 2004. – 191 p.

*Стаття надійшла до редакції
12 серпня 2025 р*

МОВНЕ ЗАКОНОДАВСТВО ТА МОВНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ

УДК 342.725(477)

ПРИСЯЖНЮК ОЛЬГА,

здобувачка освіти Комунального закладу вищої освіти
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Науковий керівник: Похилюк Олена, кандидат філологічних наук, старший викладач
кафедри української філології Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-
педагогічний коледж»

Abstract. The article is devoted to the analysis of the formation and development of Ukraine's language legislation and the peculiarities of implementing language policy in modern conditions. It examines key legal acts defining the status of the Ukrainian language as the state language, mechanisms of their implementation in education, culture, and public administration. The main problems of language policy implementation and prospects for its improvement in the context of European integration are outlined.

Keywords: language legislation, language policy, state language, Ukrainian language, minority rights, education, European integration.

Постановка проблеми. Проблематика мовного законодавства та мовної політики в Україні є надзвичайно актуальною в умовах державотворення та європейського розвитку. Мова – це не лише засіб комунікації, а й символ державності, культурної ідентичності та національної єдності. Від ефективності реалізації мовної політики залежить рівень консолідації суспільства, формування громадянської свідомості та збереження культурної спадщини. У зв'язку з цим дослідження еволюції мовного законодавства, сучасного стану мовної політики та визначення її перспектив є вкрай важливим завданням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку мовного законодавства та політики активно розглядаються в працях вітчизняних науковців. Так, В. Голуб (2018) наголошує на ролі мови як чинника національної безпеки. М. Гнатюк (2020) аналізує особливості нормативного забезпечення

функціонування української мови в освіті. О. Шевчук (2021) досліджує мовну політику в контексті глобалізаційних процесів, а І. Пахаренко (2019) розглядає питання регіональної реалізації мовних ініціатив. У своїх працях дослідники зазначають, що, незважаючи на наявність законодавчої бази, важливим залишається питання її ефективного виконання.

Мета та основні завдання дослідження. Метою статті є аналіз сучасного стану мовного законодавства України, виявлення проблем та визначення напрямів удосконалення мовної політики. Для досягнення мети поставлено такі завдання: простежити історичні етапи розвитку мовного законодавства України; проаналізувати сучасну нормативно-правову базу у сфері мовної політики; здійснити спробу оцінки стану реалізації мовної політики в освіті, культурі та державному управлінні; визначити основні проблеми та перспективи вдосконалення мовної політики.